

b Instytut Pedagogiki i Psychologii

Jeszcze o książkach...

Zakład Historii Wychowania funkcjonuje w strukturach Instytutu Pedagogiki i Psychologii. Zainteresowania badawcze jego obecnych i byłych pracowników koncentrują się przede wszystkim wokół zagadnień ciągłości i zmian w dziejach wychowania, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji oświatowo-wychowawczych, w kontekście współczesnych problemów edukacji. Pokłosiem działalności tego zespołu, jest praca zbiorowa pod redakcją prof. UZ Ryszarda Stankiewicza „Nauczyciel – Opiekun – Wychowawca (tradycje – terażniejszość – nowe wyzwania)”, wydana przez Wydawnictwo „ERUDITUS” w Poznaniu w 2002 r.

Praca składa się z trzech części. Pierwsza koncentruje się na problematyce związanej z działalnością nauczycielską i obejmuje trzy rozprawy. R. Stankiewicz przybliży czytelnikowi zagadnienia dotyczące ewolucji kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i średnich w czasach II Rzeczypospolitej, na tle nowych zadań stawianych przed szkolnictwem w odrodzonym państwie. Ukazuje też sytuację kadrową ówczesnego szkolnictwa oraz pozycję społeczno-zawodową nauczyciela.

Katarzyna Kochan przedstawia zmieniające się oczekiwania i wymagania stawiane przed nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej w czasach PRL i w okresie transformacji ustrojowej, w warunkach wprowadzania kolejnych reform szkolnych. Omawia również zmiany w kształceniu i doksztalcaniu nauczycieli dzieci najmłodszych.

Edyta Kahl podejmuje problematykę instytucjonalnego doskonalenia zawodowego nauczycieli w czasach PRL oraz jego wpływ na funkcjonowanie nauczyciela w zawodzie. Całość osadzona jest szeroko w uwarunkowaniach społeczno-politycznych omawianego okresu i analizowana przez pryzmat współczesnej filozofii edukacyjnej.

Część druga, obejmująca dwie rozprawy, dotyczy opiekuna-wychowawcy. Edyta Bartkowiak śledzi zmiany

w roli pełnionej przez opiekuna-wychowawcę w Polsce, w kontekście rozwoju wychowania zakładowego. Przedstawia teoretyczne podstawy reform, dokonywanych w działalności opiekunów przez zakonnych i świeckich organizatorów opieki. Równocześnie ukazuje kształtowanie się wizerunku opiekuna-wychowawcy w Polsce.

Beata Skafiriak koncentruje się na zmianach w oczekiwaniach stawianych przed wychowawcami instytucji opieki całkowitej nad dzieckiem w latach PRL oraz III Rzeczypospolitej. Analizuje przemiany w ich kształceniu, doksztalcaniu oraz doskonaleniu, odwołując się do rozwoju form i funkcji opieki całkowitej nad dzieckiem oraz roli wychowawcy w ich urzeczywistnianiu.

Część trzecia dotyczy pracownika socjalnego i zawiera jedną rozprawę – Arkadiusza Żukiewicza, który przedstawia w niej funkcje, jakie spełnia pracownik socjalny w niesieniu pomocy społecznej oraz omawia jego kształcenie w czasach transformacji ustrojowej.

Pracę recenzował prof. Czesław Banach, który poleca ją jako „pozycję nie tylko dla kandydatów do zawodu nauczycielskiego, opiekuna-wychowawcy i pracownika socjalnego (lecz również jako – przyp. K. K.) materiał dla samokształcenia i rozwoju zawodowego już pracujących”. Wskazuje też, iż czytelnik znajdzie w niej „wiele ciekawego materiału z badań i studiów literatury oraz inspiracje do rozwijania teorii i praktyki dotyczącej obszarów, będących przedmiotem rozpraw”.

Książka została doceniona przez władze uczelni, a autorzy otrzymali zespołową nagrodę naukową II stopnia JM Rektora w roku 2003.

Końcówka nakładu jest jeszcze do nabycia w księgarni mieszczącej się w budynku A-16 w kampusie B, przy ul. Wojska Polskiego.

Katarzyna Kochan

Od redakcji

Nie byliśmy w stanie zamieścić reprodukcji okładki książki z uwagi na złą jakość dostarczonego nam elektronicznie skaningu

Noworoczna zabawa dla pogotowi rodzinnych w ramach akcji uniwersytet dzieciom

26 stycznia 2004 roku w ramach akcji „Uniwersytet Dzieciom” odbyła się zabawa noworoczna dla dzieci z 16 pogotowi rodzinnych (teren działania – byłe województwo zielonogórskie). Inicjatorem spotkania była dr Grażyna Gajewska, natomiast autorami scenariusza zabawy byli, już zaprawieni w boju, studenci V roku pedagogiki specjalności *opieka i profilaktyka środowiskowa*. Przypomnę, że w ubiegłym roku wyżej wymienieni studenci w ramach omawianej akcji mieli okazję przygotować i poprowadzić zabawę choinkową dla 276 dzieci uczęszczających do zielonogórskich świetlic środowiskowych i terapeutycznych. W tym roku postawiono przed nami zupełnie nowe zadanie. Okazało się bowiem, że pod naszą opieką miało się znaleźć 55 dzieci w wieku od 6 tygodni do 14 lat.

Planując pracę z grupą dzieci musieliśmy wziąć pod uwagę kilka bardzo istotnych czynników. Jednym z ważniejszych była różnica wieku dzieci. Musieliśmy zorganizować zabawę tak, aby była ona atrakcyjna zarówno dla 14-latków, młodszych dzieci szkolnych, przedszkolaków jak i tych najmłodszych 6-tygodniowych.

Kolejnym istotnym dla nas aspektem była specyfika

trudności wychowawczych danego dziecka. Dzieci biorące udział w zabawie pochodziły z różnych środowisk, miały za sobą różne doświadczenia. I tu bardzo istotny okazał się czas przebywania dziecka w pogotowiu rodzinnym. Musieliśmy wziąć pod uwagę fakt, iż będzie to rzutowało na czas potrzebny dziecku do zaadaptowania do nowych warunków (nowe miejsce, nowe osoby, nowa grupa, w której dziecko miało przebywać podczas zabawy).

Niezwykle ważną wydała nam się również umiejętność dziecka rozłąki z opiekunem w trakcie spotkania. Praktyka potwierdziła nasze przypuszczenia. Był to moment trudny dla części dzieci (szczególnie tych młodszych), ale także dla nas studentów. Wymagało to bowiem od nas wrażliwości, cierpliwości, elastyczności w realizacji programu zabawy, umiejętności współpracy z opiekunem dziecka.

Postanowiliśmy podzielić wszystkie dzieci na mniejsze grupy. Kryterium podziału stanowił wiek uczestników. W ten sposób powstało pięć grup, dla których przygotowaliśmy odmienne zajęcia.

- I. grupa – dzieci w wieku od 6 tygodni do 1 roku
- II. grupa – dzieci w wieku od 1,5 do 3,5 lat
- III. grupa – dzieci w wieku od 4 do 6,5 lat
- IV. grupa – dzieci w wieku od 8 do 10 lat
- V. grupa – dzieci w wieku od 11 do 14 lat.

W naszych działaniach wspierali nas studenci Naukowego Koła Pedagogiki Opiekuńczej. Doceniliśmy ich obecność, zwłaszcza, że dla nas, studentów V roku OiPŚ zorganizowanie i poprowadzenie zabawy z dziećmi, było formą egzaminu praktycznego z metodyki opieki i edukacji środowiskowej.

Szczególnie ważne dla nas było to, iż zarówno podczas przygotowań do tego wyjątkowego spotkania, jak i w trakcie jego trwania mogliśmy liczyć na pomoc oraz wsparcie merytoryczne i metodyczne pracowników Zakładu Pedagogiki Opiekuńczej i Specjalnej. Baczne oko na całą zabawę miały bowiem dr Grażyna Gajewska, mgr Anna Szczęsna, dr Marzena Sendyk oraz mgr Elżbieta Rewińska.

Nowym pomysłem, którego twórcami byli pracownicy Zakładu Pedagogiki Opiekuńczej i Specjalnej UZ, było zaproszenie opiekunów dzieci do Palmiarni UZ przy Al. Wojska Polskiego. Podczas gdy studenci prowadzili zabawę, opiekunowie mieli czas by przy wspólnym poczęstunku z kadrą naukową UZ wymienić swoje doświadczenia w pracy z dziećmi. Była to wyjątkowa okazja do skonfrontowania teorii z praktyką, dla jednych, jak i drugich. Seminarzystki dr Grażyny Gajewskiej z dziećmi na rękach opowiadały opiekunom o swoich poszukiwaniach badawczych na temat opieki zastępczej prowadzonych w ramach prac magisterskich.

Wśród zaproszonych gości, oprócz opiekunów dzieci, znalazły się osoby związane z akcją „Uniwersytet Dzieciom” od samego początku, jak i te, których dotyczyła ona bezpośrednio w tym roku. Były nimi:

- dr Teresa Kisielewicz – przewodnicząca komitetu honorowego akcji
- prof. Wielisława Osmańska-Furmanek – dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych i Społecznych UZ
- Paweł Ławrynowicz – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego, komitet honorowy akcji

- mgr Wanda Boczek – dyrektor Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Zielonej Górze
- mgr Iwona Zwierzchowska – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze
- Pracownicy Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Spotkanie rozpoczęło się powitaniem przybyłych gości w Palmiarni uniwersyteckiej przez dr Teresę Kisielewicz, dr Grażynę Gajewską oraz przez studentów. Następnie zaprosiliśmy wszystkich obecnych do kręgu, do wspólnej zabawy, której celem było poznanie się i zintegrowanie. Dzieci, zwłaszcza na początku, reagowały bardzo różnie. Jedne odważnie, z uśmiechem, angażowały się w przygotowane przez studentów zabawy, inne bardzo ostrożne, obserwujące, trzymały się blisko opiekunów.

Następnie przyszedł moment zaplanowanego podziału dzieci na grupy. I tu rozdzielać się ze swoimi opiekunami, nie chciały 1,5-3,5-latki. Byliśmy na to przygotowani. Dobra współpraca między opiekunami dzieci a studentami zaowocowała udaną zabawą także dla tej grupy wiekowej. A co przygotowaliśmy dla poszczególnych grup?

Pierwszej, najmłodszej grupie, cieszącej się największym zainteresowaniem wśród studentów, zapewniliśmy indywidualną opiekę. Wspólnemu gaworzeniu nie było końca. W stosunku do niektórych dzieci nie mieliśmy okazji się wykazać, ponieważ przespały całą imprezę.

Natomiast we wspomnianej już grupie 1,5-3,5-latków nie było mowy o spaniu. Zajęcia przygotowane dla tej grupy odbywały się w sali plastycznej. Kto zna tę salę, ten wie, że jest tam mnóstwo kolorów, obrazków, zabawek, kwiatków, dzbanuszków... jednym słowem szczegółów, o które zwłaszcza 3-latki uwielbiają pytać. Pytały tak dużo, że studentki wyszły z zajęć z chrypką i wypiekami na twarzy.

Dla grup III (4-6,5-latki) i IV (8-10-latki) przygotowaliśmy zajęcia z mobilnej rekreacji poznane na zajęciach

Taniec z Mikołajami

z muzykoterapii. W obu grupach zadowolone były zarówno dzieci, jak i studenci. Było dużo śmiechu i dobrej, wspólnej zabawy.

Dla najstarszej grupy 11 i 14-latków, przygotowaliśmy warsztat z twórczego myślenia. Dzieci początkowo nieśmiało, dość szybko zaczęły aktywnie uczestniczyć w zajęciach. Wykonywały różne zadania pobudzające wyobraźnię, takie jak tworzenie wspólnego rysunku, czy wymyślanie niestworzonej historii. Najwięcej śmiechu było w zabawie z balonami.

Dodatkowo najstarsze grupy zwiedziły najciekawsze miejsca uczelni. Największe wrażenie zrobiły na nich uniwersyteckie aule.

Wszystkie grupy miały również okazję obejrzeć, przygotowany w czytelni teatrzyk pt. „Kubuś Puchatek i wielka przygoda”. W trakcie przedstawienia starsze dzieci siedziały zasłuchane i uważnie zapatrzony w to, co dzieje się na scenie. Młodsze troszkę się wierciły i rozbawiły studentów zabieraniem rekwizytów ze sceny.

Następnie wszystkie dzieci otrzymały ciekawe książki i bajki, po czym ponownie spotkały się w Palmiarni na wspólnej zabawie ze swoimi opiekunami. Największą aprobatę zdobył taniec z Mikołajami.

Wspólne spotkanie i zabawę zakończyły podziękowania wszystkim uczestnikom za liczne przybycie, mile spędzony czas oraz refleksje i wymianę doświadczeń.

Żał także było pożegnać się z niemowlętami, które także uczestniczyły w zabawie pod opieką indywidualną studentów.

Korzystając z okazji chciałabym, w imieniu studentów V roku OiPS, podziękować pracownikom i studentom UZ oraz wszystkim tym, którzy przyczynili się do zorganizowania zabawy noworocznej, a także całej akcji „Uniwersytet Dzieciom”.

Magdalena Dąbrowny

V rok pedagogiki, specjalność: opieka i profilaktyka środowiskowa

Ośrodek edukacji przyrodniczo-leśnej w Jeziorach Wielkich

Dziecko poznaje świat działając. Maurice Debesse przypomniał, że należy wykorzystać ciekawość młodego człowieka w „wieku koziołka”¹ wywołaną zdziwieniem wobec zastanej rzeczywistości i wdrażać je do obserwacji. W „wieku szkolnym”² nie można sprowadzać go do roli biernego słuchacza, lecz powinno się zużytkować jego aktywność w zdobywaniu wiedzy. Trzeba zatem umożliwić dziecku jak najlepszy sposób przyswajania wiadomości i umiejętności z wielu dziedzin życia. Jednym z obszarów jego penetracji jest środowisko przyrodnicze. Można mu zorganizować wyjście do parku, lasu, czy skorzystać z propozycji twórców leśnych kompleksów promocyjnych³. Na Ziemi Lubuskiej znajduje się jedna z trzynastu istniejących w Polsce takich powierzchni leśnych, którą mieli możliwość zobaczyć pracownicy Instytutu Pedagogiki i Psychologii, studenci III roku *zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej oraz zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i terapii pedagogicznej* Uniwersytetu Zielonogórskiego. Spotkanie odbyło się 18 marca w Ośrodku Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Jeziorach Wielkich i jest efektem współpracy leśników z pracownikami wyżej wymienionej uczelni. Celem spotkania było m. in. ukazanie znaczenia edukacji przyrodniczej w życiu młodego człowieka, przedstawienie niektórych sposobów przekazywania i zdobywania wiedzy o Naturze.

Współgospodarz tegoż ośrodka zaznajomił gości z podstawową działalnością oraz historią powstania

placówki, opowiedział o leśnych kompleksach. Zainteresowani mogli zapoznać się ze zgromadzoną literaturą, filmoteką i środkami dydaktycznymi, które można wykorzystać przygotowując się do pracy z dziećmi. W drewnianej leśniczówce mieliśmy możliwość obejrzenia sal wystawowych, w których znajdowały się ekspozycje z wybranych działów leśnictwa: hodowla lasu, jego użytkowanie oraz ochrona przyrody. Zgromadzono tam także zbiory związane z kulturotwórczą rolą lasu. Kulminacją spotkania było zapoznanie się z walorami krajozobrazowymi ścieżki przyrodniczo-leśnej, której trasa rozpoczyna się i kończy przy ośrodku. Chętni podziwiali także pejzaż z wieży obserwacyjno-widokowej. Wycieczkę zakończono pieczeniem kiełbasek przy ognisku.

Spotkania: marcowe i kolejne (majowe) mają być inspiracją do napisania przez studentów scenariuszy zajęć dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, które będzie można realizować w wybranych przez nich kompleksach leśnych.

Justyna Zbączyńskiak

¹ M. Debesse, *Etapy wychowania*, Warszawa 1996, Wydawnictwo „Żak”, s. 44-65.

² Tamże, s. 66-88.

³ *13 wrót do leśnego królestwa. Przewodnik po leśnych kompleksach promocyjnych*. Autor tekstu: Eugeniusz Pudlis, Warszawa 2003, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych.